नेपाली र आठपहरिया भाषाका व्याकरणिक कोटिको व्यतिरेकी अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय, नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनको लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

सुम्निमा राई

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०६८

नेपाली र आठपहरिया भाषाका व्याकरणिक कोटिको व्यतिरेकी अध्ययन

सुम्निमा राई

२०६८

नेपाली र आठपहरिया भाषाका व्याकरणिक कोटिको व्यतिरेकी अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय, नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनको लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

सुम्निमा राई

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०६८

स्वीकृति

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय, नेपाली केन्द्रीय विभागका छात्रा सुम्निमा राईले स्नातकोत्तर (एम.ए.) तहको नेपाली विषयको दसौं पत्रको आवश्यकता परिपूर्तिका लागि तयार पार्नु भएको 'नेपाली र आठपहरिया भाषाका व्याकरणिक कोटीको व्यतिरेकी अध्ययन' **शीर्षकको शोधपत्र स्वीकृत गरिएको छ।**

मूल्याङ्कन समिति :

१. प्रा. डा. देवीप्रसाद गौतम ....

(शोधनिर्देशक तथा विभागीय प्रमुख)

२. उप. प्रा. विष्णु ज्ञवाली ....

(बाह्य परीक्षक)

मिति : २०६८/१२/३०

शोध निर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय स्नातकोत्तर तह द्वितीय बर्षको प्रयोजनार्थ सुम्निमा राईले नेपाली र आठपहरिया भाषाको व्याकरणिक कोटिको व्यतिरेकी अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार गर्नुभएको हो । शोधार्थीले परिश्रमपूर्वक तयार पार्नु भएको यो शोधपत्रबाट म सन्तुष्ट भएकाले यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि नेपाली केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुर समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६८/१२ /२६

....

प्रा. डा. देवीप्रसाद गौतम

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं ।

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत "**नेपाली र आठपरिया भाषाका व्याकरणात्मक कोटिको व्यतिरेकी अध्ययन'** शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं पत्र पूरा गर्नका लागि तयार पारिएको हो । मैले यो शोधपत्र शोधनिर्देशक प्रा.डा. देवीप्रसाद गौतमज्यूको निर्देशनमा रही तयार गरेको हु । यसका तयारीमा उहााले अमूल्य समय उपलब्ध गराई हौसला प्रदान गर्नु भएकामा उहाप्रति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

यस शोधपत्र लेखनमा उचित सुझाव र सल्लाहका साथै आवश्यक दिशानिर्देश गर्नुहुने महेन्द्ध बहुमुखी क्याम्पस नेपाली विभागका विभागीय प्रमुख प्रा.डा. टङ्कप्रसाद न्यौपानेप्रति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछु । यसै गरी प्रस्तुत शोधकार्यका लागि अति आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराई सहयोग गर्नु हुने पूजनीय, आदरणीय बाबा धनपाल आठपहरिया साथै श्री देउराली नि.मा.वि. धनकुटा-आठ सान्ताङका शिक्षक मानुभक्त आठपहरियाप्रति आभार व्यक्त गर्दछु । शोधकार्य टङ्कण गर्नका लागि ल्यापटप उपलब्ध गराउनुहुने प्रमिसा बस्नेत र वसन्त राईप्रति म सदा ऋणी छु । त्यस्तै मलाई शोधकार्यमा उपयोगी हुने सामग्री उपलब्ध गराइदिनुहुने हुसाडेक नेपाल धनकुटाका विदुर सुवेदीप्रति आभार प्रकट गर्दछु ।

शोधकार्यमा उचित सल्लाह, सुझावका साथ सहयोग गर्नुहुने साथीहरु मौलीराज राई, दामिनी मगर, सल्मा लिम्बू, निर्मला राई, सुस्मा याखा, आरती राई, चन्द्धदीप राई, कृष्ण राई, लक्ष्मी दिदी, सुरेन दाई, लगायत अन्य सम्पूर्ण साथीहरुप्रति आभारी छु । साथै बाल्यकालदेखि शिक्षाको अवसर प्रदान गरी यो तहसम्म ल्याउन भूमिका खेल्ने बुबा धनपाल आठपहरिया र आमा पुस्तकमाया आठपहरिया तथा भाई सन्देश र बहिनी चान्चुप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु ।

यस शोधपत्रलाई मूल्याङ्कन गरी त्रुटीहरुलाई सच्याई आवश्यक सुझाव दिनुहुने बाह्य सुपरिवेक्षक विष्णु ज्ञवालीप्रति आभार व्यक्त गर्दछु ।

....

शोधार्थी

सुम्निमा राई

नेपाली केन्द्रीय विभाग त्रि. वि. कीर्तिपुर

शैक्षिक सत्र २०६४/०६५

विषयसूची

पृष्ठ सङ्ख्या

परिच्छेद : एक

शोध परिचय **१-**
५

१.१ विषय परिचय १
१.२ समस्या कथन १
१.३ शोधकार्यको उद्देश्य २
१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा २
१.५ अध्ययनको औचित्य, उपयोगिता र महत्त्व ४
१.६ सामग्री सङ्कलन विधि ५
१.७ शोधविधि ५
१.८ शोधकार्यको सीमा ५
१.९ शोधपत्रको रुपरेखा ५

परिच्छेद : दुई

आठपहरिया जाति र भाषाको परिचय
६-१७

२.१ विषय प्रवेश
६
२.२ आठपरियाको जातीय परिचय ६
२.२.१ आठपहरिया र राई
६
२.२.२ ऐतिहासिकता ६
२.२.३ नामकरण ७
२.२.४ आठपरियाका पाछ्राहरू ८
२.२.५ उत्पत्तिस्थल ९
२.२.६ जनसङ्ख्या १०
२.३ आठपरिया भाषाको परिचय ११
२.३.१ पारिवारिक वर्गीकरण १२
२.३.२ भाषिकाहरू १५
२.४ निष्कर्ष १६

परिच्छेद : तीन

नामिक व्याकरणिक कोटिहरूको व्यतिरेकी अध्ययन **१८-४२**

३.१ व्याकरणिक कोटिको परिचय
१८

३.२ रूपायन र व्युत्पादन
१८

३.३ नामिक व्याकरणिक कोटिहरू २०

३.३.१ लिङ्ग २०

३.३.१.१ नाम २१

३.३.१.२ सर्वनाम २३

३.३.१.३ विशेषण २४

३.३.२ वचन २५

३.३.२.१ नाममा वचन भेद
२५

३.३.२.२ सर्वनाममा वचनभेद २६

३.३.२.२.१ पुरुषवाचक सर्वनाम २६

३.३.२.२.१.१ सहभागी सर्वनाम २७

३.३.२.२.१.२ असहभागी सर्वनाम २९

३.३.२.२.२ दर्शक सर्वनाम ३०

३.३.२.२.३ दैशिक सर्वनाम ३२

३.३.२.२.४ प्रश्नवाचक सर्वनाम ३४

३.३.२.२.५ आत्मवाचक सर्वनाम ३५

३.३.२.३ विशेषणमा वचन ३६

३.३.२.४ समावेशात्मकता ३७

३.३.३ पुरुष ३७

३.३.४ आदर ३८

३.३.५ विभक्ति ३९

३.४ निष्कर्ष
४२

परिच्छेद : चार

क्रियापदका व्याकरणिक कोटिहरूको व्यतिरेकी अध्ययन **४३-५३**

४.१ विषय प्रवेश ४३

४.२ काल ४३

४.२.१ अभूत काल ४३

४.२.२ भूत काल
४४

४.३ पक्ष
४४

४.३.१ पूर्ण पक्ष ४५

४.३.२ अपूर्ण पक्ष ४६

४.३.३ अभ्यस्त पक्ष ४७

४.३.४ सामान्य पक्ष ४७

४.४ भाव ४८

४.४.१ सामान्यार्थ ४८

४.४.२ विध्यर्थ ४९

४.५ वाच्य ४९

४.५.१ कर्तृवाच्य ५०

४.५.२ कर्तृकर्मवाच्य ५१

४.५.३ विलोमवाच्य ५१

४.६ समावेशात्मकता ५२

४.६.१ समावेशी
५२

४.६.२ असमावेशी ५२

४.७ निष्कर्ष ५२

परिच्छेद : पााच

उपसंहार : निष्कर्ष **५४-५५**

सन्दर्भसामग्रीसूची **५६-५७**